

УДК 94(477)(092)“1918/1920” Ю. Коцюбинський

Мазипчук М. Д.
аспірант кафедри новітньої історії України, Київський
національний університет ім. Тараса Шевченка
(Україна, Київ), mazerchuk_maxim@ukr.net

ДЕРЖАВНО–ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЮРІЯ КОЦЮБІНСЬКОГО (1918–1920 РР.)

Досліджується державно–політична діяльність Ю. Коцюбинського у 1918–1920 рр. Розкривається його роль у встановленні більшовицького режиму на території України. Проаналізовано участь Ю. Коцюбинського у з'їздах КП(б)У та висвітлено його державно–політичні погляди. Розкрито його участь в організації підпільних ревкомів, повстансько–партизанських загонів і штабів. Досліджується роль Ю. Коцюбинського у придушенні антибільшовицьких виступів на території України. Розглянуто його участь в утворенні та функціонуванні більшовицьких органів влади. На прикладі Ю. Коцюбинського проаналізовано функціонування більшовицького партійно–державного апарату. Розглянуто його діяльність по налагодженні роботи повітових та волосних повітових комітетів. Визначено, що на Ю. Коцюбинського, як представника ЦК КП(б)У, було покладено завдання налагодити ефективну роботу більшовицьких органів влади у Полтавській та Чернігівських губерніях.

Ключові слова: Ю. Коцюбинський, більшовики, радянська влада, ЦК КП(б)У, губернія, повіт.

Одним із актуальних напрямків досліджень радянського періоду в українській історії залишається вивчення діяльності державно–партійної номенклатури, оскільки це надає можливість проаналізувати особливості, практику та характер партійно–державного апарату на території радянської України.

У даній розвідці представлена спроба розкрити (на прикладі вивчення діяльності окремого партійного діяча) особливості утвердження та функціонування більшовицького режиму на території України в період 1918–1920 рр. Для аналізу береться особа Юрія Коцюбинського, як значного державно–політичного діяча, який приймав активну участь у встановленні радянської влади на території України.

За радянських часів вийшло кілька монографій присвячених постаті Ю. Коцюбинського, зокрема праці М. Чуприни та А. Ярошенка [1; 2]. Проте, незважаючи на значну джерельну базу вони мають велику кількість тенденційно підібраних фактів та перекручень. Крім того особа Ю. Коцюбинського знайшла своє відображення у праці радянських авторів, яка присвячена висвітленню становлення комуністичної партії у Чернігівській області [3]. Проте в цілому для радянської історіографії є характерним замовчування проблемних сторінок діяльності державно–політичної еліти. Це стосується в повній мірі і дослідження постаті Ю. Коцюбинського.

Сучасні дослідники розкривають державно–політичну діяльність Ю. Коцюбинського фрагментарно, лише в контексті окремих питань історії України.

Ю. Коцюбинський приймав активну участь у утвердженні більшовицької влади на території України. Протягом травня–червня 1918 р., коли йшла підготовка по створенню КП(б)У, Ю. Коцюбинський був направлений в Полтавську губернію. Де розгорнув активну діяльність по налагодженні роботи партійних осередків. Він, як представник Оргбюро ЦК КП(б)У ініціював скликання партійного з'їзду Полтавщини в Кременчуці. В червні губернський з'їзд був проведений, на якому Ю. Коцюбинський був присутній, як представник центру. Фактично партійний захід відбувався під його контролем. Він проінформував місцевих більшовиків про скликання в Москві першого

з'їзду КП(б)У і про необхідність вибору делегатів на нього. Згодом Ю. Коцюбинський допоміг делегації з Полтавщини прибути до місця проведення Московського з'їзду українських більшовиків [4, арк. 2].

У 1918 р. серед партійного керівництва більшовиків України відбувся розподіл на “правих” та “лівих” комуністів. Їхні основні протиріччя полягали в різній оцінці перспектив організації пробільшовицького повстанського руху на території України та утворення української комуністичної партії. Під час подій громадянської війни Ю. Коцюбинський виступав з позицій “лівих комуністів”, які віддавали перевагу революційно–повстанській тактиці та прагнули безкомпромісної боротьби за перемогу соціалістичної революції будь якою ціною.

Протягом літа 1918 р. Ю. Коцюбинський активно займається створенням підпільних ревкомів, партизансько–повстанських загонів і штабів, наданням їм фінансової і військово–технічної допомоги, проведенням агітаційно–пропагандистської роботи серед робітників та селян Полтавської та Чернігівської губерній.

31 липня 1918 р. Ю. Коцюбинський бере участь в нараді представників військових штабів, як представник Центрального військового революційного комітету [5, с. 125]. Під час обговорення організації антигетьманського повстання Ю. Коцюбинський виступив проти складання загального плану, як такого, що перешкоджає ініціативі місцевих органів у випадку зміни ситуації. Також він виступає проти всебічної підтримки М. Кропив'янського, який командував найбільш боєздатними більшовицькими загонами на Чернігівщині оскільки це б занадто розширило його повноваження [5, с. 126]. Успіх повстання Ю. Коцюбинський насамперед пов'язував зі стихійними виступами, переоцінюючи прихильність українського населення до більшовиків. 5 серпня 1918 р. ЦВРК видав наказ про початок загального збройного повстання проти австро–німецьких та гетьманських військ. Проте розрізнені більшовицькі виступи були придушені.

В жовтні 1918 р. Ю. Коцюбинський приймав участь в роботі II з'їзду КП(б)У. Він був обраний делегатом від Полтавської партійної організації. Під час роботи II з'їзду Ю. Коцюбинський продовжував відстоювати погляди “лівих комуністів”. Він підтримав пропозицію Г. П'ятакова по видаленню з президії з'їзду лідера “правих” Е. Квірінга, який за словами Ю. Коцюбинського був відірваний від українського руху [6, с. 80].

На з'їзді була піддана критиці діяльність ЦВРК, особливо щодо видання наказу про початок повстання. Передчасний наказ призвів до поразки більшовицьких частин. Однак Ю. Коцюбинський не погоджувався з твердженням про помилковість виступу більшовицьких загонів. Незважаючи на те, що партійні організації були розгромлені в Чернігівській губернії, проте в ряді повітів вони за його словами залишилися достатньо сильними [6, с. 80]. Також він виступив проти резолюції Е. Квірінга, згідно якої в складі ревкомів можуть працювати лише комуністи [6, с. 157]. Оскільки в сільській місцевості практично немає більшовиків, тому

вони будуть позбавлені кадрів. Тому Ю. Коцюбинський виступав за зближення зі всіма партіями, які сприймали платформу більшовиків [6, с. 158].

24–26 лютого 1919 р. Ю. Коцюбинський брав участь у проведенні Полтавської партійної конференції. У своєму виступі він аналізуючи міжнародне становище різко виступає проти всяких перемовин з представниками Директорії та Антанти. Тому Ю. Коцюбинський не підтримує можливість участі більшовицьких делегатів у нараді на Принцевих островах. Оскільки, на його думку, згода на перемовини з країнами Антанти ні до чого не приведе, а тільки послабить революційний рух в Західній Європі. Ю. Коцюбинський продовжував відстоювати ідею про неминучість міжнародної революції [7, с. 3]. Згодом, на III з'їзді КП(б)У, критичні висловлювання Ю. Коцюбинського з приводу наради на Принцевих островах зазнали критики, як шкідливі для єдності партії [8, с. 55].

Делегатом на III з'їзд КП(б)У, який проходив з 1 по 6 березня, Ю. Коцюбинський був обраний від Київської губернської партійної організації. Його кандидатура висувалась на вибори до складу президії, однак не знайшла підтримки. На цьому з'їзді його було обрано членом ЦК КП(б)У і делегатом на VIII з'їзд РКП(б) [1, с. 104].

В середині квітня 1919 р. на I губернському з'їзді рад в Чернігові Ю. Коцюбинський увійшов до складу губвиконкому і головою його президії. А вже 19 квітня його було обрано головою губвиконкому [2, с. 92].

26 квітня 1919 р. відбулось засідання президії чернігівського губкому під головуванням Ю. Коцюбинського, на якому було розглянуто питання продовольчої кризи і надання допомоги з інших губерній. Було вирішено проінформувати комісаріат продовольства про труднощі з продуктами харчування і прохати про поставки хліба з Полтавської губернії [9, с. 348].

Одним з найголовніших завдань більшовицької влади стало формування органів управління на рівні повітів та волостей, а також налагодження їхньої ефективної роботи. Особлива увага з боку радянської влади приділялась створенню комітетів бідноти, які повинні були виступати провідниками більшовицької політики у сільській місцевості та втілювати їхню земельну політику. Проте при налагодженні державного апарату більшовики зіткнулись з кадровим дефіцитом. Ю. Коцюбинський у серпні звернувся до центральних органів з проханням повернути у губернію Е. Петровського, С. Урина, А. Ріндича та прислати ще декількох відповідальних працівників для налагодження ефективної діяльності. Оскільки недоліки в роботі в значній мірі пояснювались нестачею кадрів [10, арк. 32]. Ю. Коцюбинський у листі до Г. П'ятакова, звертався з проханням не відкликати більше працівників в розпорядження центральних органів влади, тому що їх і так не вистачає [11, арк. 6]. Проте все ж таки, на думку Ю. Коцюбинського, нестача кадрів насамперед була зумовлена низькою оплатою праці членів волосних та повітових комітетів. Нараховувалось багато селян, які пройшли партійну школу, але відмовлялись працювати в партійних органах через недостатню винагороду. За його словами це спричинило

до проникнення в органи радянської влади представників заможного селянства, що створювало несприятливі умови проведення більшовицької політики. Тому він визнавав, що по селах вплив більшовиків зменшується [12, арк. 70]. Тільки в квітні 1919 р. в перший місяць перебування Ю. Коцюбинського на посаді відбулось близько 19 селянських повстань [1, с. 125].

Утвердження більшовицької влади в Чернігівській губернії характеризувалось загостренням продовольчої проблеми. Відбулося зростання цін на сільськогосподарську продукцію та продукти харчування. В певній мірі це було викликано вивозом хліба та інших продуктів до РСФРР, а також заборонаю вільної торгівлі [13, с. 127]. 1 червня 1919 р. у Чернігові розпочала свою роботу III губернська партійна конференція, на якій Ю. Коцюбинський був обраний членом президії та головою конференції. При обговоренні продовольчого питання на конференції він відзначив успішну роботу працівників продзагонів, які були надіслані з Москви [1, с. 167].

Також гостро стояло питання з дисципліною у більшовицьких військах, які розміщувались на території Чернігівської губернії. У серпні 1919 р. Чернігівщина поцідала перше місце за кількістю дезертирів по всій Україні [13, с. 128]. Ю. Коцюбинський висунув ряд пропозицій, як боротись з дезертирством та покращити ситуацію на фронті. Він запропонував організувати загороджувальні загони по боротьбі з дезертирами, заборонити солдатам, які їдуть додому брати з собою зброю, а з кожного караульного батальйону Лівобережної України взяти півтори роти і відправити на фронт [14, арк. 122].

12 червня 1919 р. Ю. Коцюбинського було відкликано в розпорядження ЦК КП(б)У і звільнено від обов'язків голови губвиконкому [1, с. 138]. У відділі зв'язку і інформації при ЦК КП(б)У вважали, що його можна відкликати без шкоди для справи. Проте у звіті про мобілізацію у Чернігівській губернії зазначалось, що однією з головних проблем є від'їзд одного з кращих партійних діячів Ю. Коцюбинського [14, арк. 165]. Проте у липні 1919 р. його було знову відправлено на Чернігівщину. 13 липня Ю. Коцюбинського обирають членом губернського комітету Чернігівської губернії.

В липні 1919 р. у Чернігів була відправлена інспекційна комісія, щоб розглянути роботу Чернігівського губвиконкому, яка відзначила, що Ю. Коцюбинський є значним партійним діячем, що призводить до відчуття незалежності від центру. Комісія відзначила неналагоджений зв'язок між губернським центром та адміністративними одиницями, а також відсутність правильної організації комбідів. Також було відзначено часте сумісництво при зайнятті посад, що спричинене нестачею кадрів [15, арк. 59]. Працюючи в Чернігівському губкомі Ю. Коцюбинський паралельно займав ще ряд посад.

10 серпня 1919 р. унаслідок наступу білогвардійських військ в м. Чернігові та ряді повітів губернії було введено облоговий стан. Ю. Коцюбинський зайняв посаду голови Конотопського району оборони. Наприкінці серпня губком оборони Чернігівщини прийняв рішення провести евакуацію.

Більша частина губернії була зайнята білогвардійськими військами. Однак вже наприкінці жовтня більшовики вже почали відтісняти війська противника. 28 жовтня 1919 р. Реввійськрадою 12 армії був створений Чернігівський губернський революційний комітет, до його складу увійшов і Ю. Коцюбинський [3, с. 118]. 10 листопада 1919 р. відбулось об'єднане засідання губревкому та губкому. На якому було вирішено призначити Ю. Коцюбинського керівником відділу управління. Вже 21 листопада він звітує про перші десять днів роботи відділу. Ю. Коцюбинський зазначає, що нестача кадрів та відсутність чітких розпоряджень не дає змоги налагодити ефективну роботу губернських, повітових та волосних органів влади. Разом з тим Ю. Коцюбинський скаржився, що Реввійськрада 12 армії продовжує утримувати при собі колишніх працівників Чернігівщини. Незважаючи на те, що відділ управління неодноразово звертався з проханням демобілізувати їх. Після звіту Ю. Коцюбинського було постановлено запропонувати Реввійськраді призначити ревкоми за погодженням з губ ревкомом [16, арк. 6]. Він відзначав, що ревкоми на територіях звільнених від білогвардійських військ призначаються політорганами 60 дивізії. Внаслідок чого до складу ревкомів часто потрапляють люди, які відмовляються підпорядковуватись губревкому та не знайомі з місцевою ситуацією. Крім того траплялись випадки, коли в одному місті призначались два ревкоми різними військовими частинами [17, с. 210].

Наприкінці листопада 1919 р. Ю. Коцюбинський був відкликаний ЦК КП(б)У і направлений на роботу в Полтавську губернію. У грудні 1919 р. більшовики на Полтавщині розпочали відновлювати свої органи влади. 13 грудня був утворений губревком, до якого увійшли і боротьбисти. Проте вже 18 грудня Реввійськрада Південного фронту реорганізувала революційний комітет, з якого були виключені боротьбисти. Для подання авторитету полтавському губкому до його складу були призначені Ю. Коцюбинський та Я. Дробніс [18, арк. 1].

З січня 1920 р. Ю. Коцюбинський очолював відділ по роботі на селі Полтавського губкому партії [1, с. 185]. В січні 1920 р. Ю. Коцюбинський звертався до оргвідділу ЦК КП(б)У з проханням надіслати в Переяслав та Золотоношу партійців на посади повітових організаторів. Особливо він підкреслював складність ситуації в Золотоніському повіті, де працював всього один волосний ревком і діяло до 20 антибільшовицьких загонів. Проте оргвідділ ЦК КП(б)У працівників так і не надіслав. Також Ю. Коцюбинський відзначив сильні позиції боротьбистів у деяких повітах [19, арк. 27]. Особливо сильними впливи боротьбистів за його словами були в Гадячі та Лубнах. В середині лютого 1920 р. в Гадячі охорона сотня повітового військкомату виступила проти більшовиків. Під керівництвом Ю. Коцюбинського загін чекістів придушив повстання [20, с. 60]. Він відзначав, що настрої у гадяцькому повіті були в цілому сприятливі, але становище погіршило проведення продрозкладки [21, арк. 11]. Крім того Ю. Коцюбинський відмітив незадовільну роботу місцевої партійної організації, яка відзначалась

хабарництвом. Проте на його думку повстання було насамперед спровоковане політикою боротьбистів, які не висловлювали підтримку продовольчій політиці більшовиків. Після ліквідації заколоту в Гадячі була проведена безпартійна селянська конференція за активної участі Ю. Коцюбинського, який вимагав, щоб боротьбисти, які були присутні на конференції, підтримали продовольчу політику більшовиків та засудили антирадянський виступ у Гадячі. Проте незважаючи на тиск його позиція не знайшла підтримки [22, арк. 68].

Ю. Коцюбинський також приступив до налагодження агітаційно-пропагандистської роботи серед селян Полтавської губернії. Була налагоджена робота друкованого органу відділу – газети “Селянин”, а також видання брошур, плакатів, листівок, відозв. Також на нього було покладено завдання підбору повітових та волосних організаторів по роботі на селі [1, с. 185]. Однією з основних проблем була слабкість повітових партійних осередків та відсутність кваліфікованих кадрів. Крім того з окремими повітами був відсутній зв'язок. Ю. Коцюбинський з метою налагодження партійної роботи на місцях об'їздив всі повіти губернії.

Питання роботи відділу по роботі на селі було розглянуто на пленумі Полтавського губкому, що відбувся 1–3 березня 1920 р. Було відмічено позитивну діяльність відділу незважаючи на те, що в ньому працювало всього чотири чоловіки. На момент проведення пленуму майже у всіх повітах та волостях були підібрані організатори роботи на селі. Також були зазначені недоліки у роботі: нерегулярне розповсюдження газет та недостатній професіоналізм організаторів по роботі на селі, які часто відривалися від своїх безпосередніх службових обов'язків заради виконання інших доручень.

27 березня 1920 р. на засіданні президії Полтавського губкому КП(б)У було розглянуто і прийнято інструкцію про злиття більшовиків та боротьбистів, яку розробив Ю. Коцюбинський [21, арк. 20]. Для прийому в партію боротьбистів відповідно до рішення IV конференції КП(б)У були створені спеціальні комісії. В Полтавській губернії у таку комісію увійшов Ю. Коцюбинський [23, с. 67]. Також у лютому 1920 р. його уведено до складу селянської комісії, створеної при ЦК КП(б)У [1, с. 192].

Ще в лютому 1920 р. ЦК КП(б)У надіслало листа про відкликання Ю. Коцюбинського з Полтави. Але на засіданні губкому було прийнято рішення просити залишити Ю. Коцюбинського [24, арк. 72]. Проте наприкінці квітня 1919 р. Ю. Коцюбинський був так відкликаний в розпорядження в ЦК КП(б)У і переведений на роботу в РСФФР.

Ю. Коцюбинський приймав активну участь в подіях 1918–1920 рр. на території України. В процесі налагодження роботи державного апарату більшовики зіткнулись з проблемою налагодження ефективної системи управління на повітовому та волосному рівні. Оскільки більшовицький режим не мав широкої підтримки серед українського населення. На Ю. Коцюбинського, як представника ЦК КП(б)У, було покладено завдання налагодити ефективну роботу більшовицьких органів влади у Полтавській та

Чернігівських губерніях. Враховуючи слабкість радянського державного апарату на місцях він повинен був виступати провідником політики партії більшовиків.

Список використаних джерел

1. Чуприна М. С. Партійна, державна та військова діяльність Ю. Коцюбинського // Дис. ... канд. істор. наук. – К., 1971. – 212 с.
2. Ярошенко А. Д. Ю. М. Коцюбинський. – К., 1986. – 135 с.
3. Нариси історії чернігівської обласної партійної організації. – К., 1970. – 414 с.
4. ЦДАГО. – Ф.59. – Оп. 1. – Спр. 85. – 7 арк.
5. Из деятельности ЦК КП(б)У и ЦВРК в период между I и II съездами КП(б)У // Літопис революції. – 1927. – С. 125–173.
6. Второй съезд коммунистической партии (большевиков) Украины. Протоколы. – К., 1991. – 241 с.
7. Голос коммуниста. Орган полтавского губернского и городского комитетов коммунистической партии (большевиков) Украины. – 27 февраля 1919 г. – № 16 – С.3–4.
8. Третій з'їзд Комунистичної партії(більшовиків) України. Протоколи. – К., 2002. – 255 с.
9. Борьба трудящихся Черниговщины за власть советов. – Чернигов, 1957. – 475 с.
10. ЦДАГО. – Ф.1. – Оп.20. – Спр. 26. – 194 арк.
11. Там само. – Спр. 75. – 55 арк.
12. Там само. – Спр. 72. – 119 арк.
13. Лейберов О. Більшовицький режим на Чернігівщині у 1919 році: труднощі встановлення та функціонування нової влади // Література та культура Полісся. – Ніжин, 2009. – Вип.52. – С. 124–137.
14. ЦДАГО. – Ф.1. – Оп.20. – Спр. 35. – 190 арк.
15. Там само. – Спр. 21. – 66 арк.
16. ЦДАВО. – Ф.2. – Оп. 1. – Спр. 66. – 21 арк.
17. Случавская С. Деятельность Зафронтбюро ЦК КП(б)У (июль–декабрь 1919 года) // Дис. ... канд. істор. наук. – К., 1966. – 265 с.
18. ЦДАГО. – Ф.1. – Оп.20. – Спр. 151. – 263 арк.
19. Там само. – Спр. 263. – 74 арк.
20. Реvehuk В. За волю України. Нариси історії повстансько-партизанської боротьби на Полтавщині (1917–1923). – Полтава, 2007. – 300 с.
21. ЦДАГО. – Ф.1. – Оп.20. – Спр. 260. – 202 арк.
22. Там само. – Спр. 363. – 193 арк.
23. Стаценко Д. Самоліквідація осередків Української комуністичної партії(боротьбистів) у 1920–му році (на прикладі Полтавщини) // Історична пам'ять. – 2013. – № 29. – С. 58–71.
24. ЦДАГО. – Ф.1. – Оп.20. – Спр. 259. – 93 арк.

References

1. Chupryna M.S. Partiina, derzhavna ta viiskova diialnist Yu. Kotsiubynskoho // Dys. ... kand. istor. nauk. – K., 1971. – 212 s.
2. Yaroshenko A.D. Yu.M. Kotsiubynskiy. – K., 1986. – 135 s.
3. Narisy istorii chernihivskoi oblasnoi partiinoi orhanizatsii. – K., 1970. – 414 s.
4. TSDAHO. – F. 59. – Op. 1. – Spr. 85. – 7 ark.
5. Yz deiatelnosti TsK KP(b)U y TsVRK v peryod mezhdu I y II sezdamy KP(b)U // Litopys revoliutsii. – 1927 r. – S. 125–173.
6. Vtoroi sezid kommunystycheskoi partyu (bolshevykov) Ukrainy. Protokoly. – K., 1991. – 241 s.
7. Holos kommunysta. Orhan poltavskoho hubernskoho y horodskoho komytetov kommunystycheskoi partyu (bolshevykov) Ukrainy. – 27 fevralia 1919 h. – № 16 – S.3–4.
8. Tretii zizid Komunistychnoi partii(bilshovykiv) Ukrainy. Protokoly. – K., 2002. – 255 s.
9. Borba trudiashchykhisia Chernigovshhiny za vlast sovetov. – Chernyov, 1957. – 475 s.
10. TSDAHO. – F. 1. – Op. 20. – Spr. 26. – 194 ark.
11. Tam samo. – Spr. 75. – 55 ark.
12. Tam samo. – Spr. 72. – 119 ark.
13. Leiberov O. Bilshovytskyi rezhym na Chernihivshchyni u 1919 rotsi: trudnoshchi vstanovlennia ta funktsionuvannia novoi vlady // Literatura ta kultura Polissia. – Nizhyn, 2009. – Vyp. 52. – S. 124–137.
14. TSDAHO. – F. 1. – Op. 20. – Spr. 35. – 190 ark.
15. Tam samo. – Spr. 21. – 66 ark.

16. TSDAHO. – F. 2. – Op. 1. – Spr. 66. – 21 ark.
17. Sluchavskaia S. Deiatelnost Zafrontbiuro TsK KP(b)U (yiul–dekabr 1919 hoda) // Dys. ... kand. istor. nauk. – K., 1966. – 265 s.
18. TSDAHO. – F. 1. – Op. 20. – Spr. 151. – 263 ark.
19. Tam samo. – Spr. 263. – 74 ark.
20. Revehuk V. Za voliu Ukrainy. Narisy istorii povstansko–partyzanskoï borotby na Poltavshchyni (1917–1923). – Poltava, 2007. – 300 s.
21. TSDAHO. – F. 1. – Op. 20. – Spr. 260. – 202 ark.
22. Tam samo. – Spr. 363. – 193 ark.
23. Statsenko D. Samolikvidatsiia oseredkiv Ukrainskoi komunistychnoi partii(borotybystiv) u 1920–mu rotsi (na prykladi Poltavshchyny) // Istorychna pamiat. – 2013. – № 29. – S. 58–71.
24. TSDAHO. – F. 1. – Op. 20. – Spr. 259. – 93 ark.

Мазурчук М. Д., *postgraduate of the modern history of Ukraine, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), mazepchuk_maxim@ukr.net*

Public and political activities of Yuriy Kotsiubynsky (1918–1920)

We study the state's political activity Yu. Kotsiubynsky in 1918–1920. Revealed his role in establishing of the bolshevik regime in Ukraine. Participation of Yu. Kotsiubynsky in the Congress of the CP(b)U and highlights its political views. Reveals his part in organizing the clandestine revolutionary committees, the insurgency–guerrilla units and staffs. The role of Yu. Kotsiubynsky in suppressing the anti–bolshevik speeches in Ukraine. Consider his involvement in the formation and functioning of the bolshevik government. For example of Yu. Kotsiubynsky analyzed the functioning of the bolshevik party–state apparatus. Considered his work in establishing the county and township of the county committees. Determined that the south Kotsiubynsky as a representative of the Central Committee of the Communist Party (bolsheviks), was tasked to establish effective work of the bolshevik government in Poltava and Chernihiv provinces.

Keywords: Yu. Kotsiubynsky the bolsheviks, the CC CP(b)U, province, county.

Мазурчук М. Д., *аспірант кафедри нової історії України, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), mazepchuk_maxim@ukr.net*

Государственно–политическая деятельность Юрия Коцюбинского(1918–1920 гг.)

Исследуется государственно–политическая деятельность Ю. Коцюбинского в 1918–1920 гг. Раскрывается его роль в установлении большевистского режима на территории Украины. Проанализировано участие Ю. Коцюбинского в съездах КП(б)У и оценены его государственно–политические взгляды. Раскрыто его участие в организации подпольных ревкомов, повстанческо–партизанских отрядов и штабов. Исследуется роль Ю. Коцюбинского в подавлении антибольшевистских выступлений на территории Украины. Рассмотрено его участие в образовании и функционировании большевистских органов власти. На примере Ю. Коцюбинского проанализировано функционирование большевистского партийно–государственного аппарата. Рассмотрена его деятельность по отладке работы уездных и волостных уездных комитетов. Определено, что на Ю. Коцюбинского, как представителя ЦК КП(б)У, была возложена задача наладить эффективную работу большевистских органов власти в Полтавской и Черниговской губерниях.

Ключевые слова: Ю. Коцюбинский, большевики, ЦК КП(б)У, губерния, уезд.

* * *

УДК 069.8–05(477.83–25)

Волошин М. М.
аспірантка відділу етнології сучасності,
Інститут народознавства НАН України
(Україна, Львів), m_volowun@ukr.net

МУЗЕЄЗНАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ДАНИЛА ФІГОЛЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ МУЗЕЇ ЕТНОГРАФІЇ ТА ХУДОЖНЬОГО ПРОМИСЛУ АН УРСР У ЛЬВОВІ

Досліджено музеєзнавчий аспект етнографічної діяльності Данила Фіголя, який у 1945 році розпочав працювати в Державному етнографічному музеї АН УРСР. Розглянуто цю наукову роботу в контексті суспільно–політичних реалій того часу. Для цього застосовано метод історичної та психологічної реконструкції життєдіяльності вченого. На основі дослідження з'ясовано “критичні моменти” в яких відбувалася зміна поглядів науковця. Доведено, що науково–музейна робота Д. Фіголя була важливою сферою етнографічної діяльності Львівського осередку української етнографії протягом радянського періоду.